

Sygn. akt III Ca 93/16

Dnia 6 kwietnia 2016 roku

Sąd Okręgowy w Nowym Sączu Wydział III Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący - Sędzia: SO Jacek Małodobry

Sędzia SO Katarzyna Kwilosz – Babiś

Sędzia SO Tomasz Białka (sprawozdawca)

Protokolant: st. sekr. sąd. Anna Burnagiel

po rozpoznaniu w dniu 23 marca 2016r. w Nowym Sączu

na rozprawie

sprawy z powództwa Z. H., P. H. (1), S. M., W. M., B. H., W. H., K. H. (1), P. H. (2), małoletnich: K. H. (2), D. H. (1), D. H. (2) reprezentowanych przez przedstawicieli ustawowych Z. H. i B. H.

przeciwko Towarzystwu (...) w W.

o zapłatę

na skutek apelacji powodów i pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Limanowej

z dnia 16 grudnia 2015r., sygn. akt I C 700/15

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

a) **w punktach 1, 4, 7, 10, 13, 16, 19, 22, 25, 28, 31 słowa „ ... od dnia uprawomocnienia się wyroku ...” zastępuje słowami „ ... od dnia 16 grudnia 2014 roku ...”,**

b) **w punktach 3 i 6 kwoty 3.150 zł (trzy tysiące sto pięćdziesiąt 00/100) zastępuje kwotami 1.261 (tysiąc dwieście sześćdziesiąt jeden) złotych,**

c) **w punktach 9, 12, 15 kwoty 1.500 zł (jeden tysiąc pięćset 00/100) zastępuje kwotami 398 (trzysta dziewięćdziesiąt osiem) złotych,**

d) **w punktach 18, 21, 24, 27 kwoty 1.200 zł (jeden tysiąc dwieście 00/100) zastępuje kwotami 98 (dziewięćdziesiąt osiem) złotych;**

II. w pozostałym zakresie apelację pozwanego oddala;

III. znosi wzajemnie koszty postępowania apelacyjnego.

(...)

sygn. akt III Ca 93/16

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 16 grudnia 2015 roku Sąd Rejonowy w Limanowej w sprawie z powództwa Z. H., P. H. (1), S. M., W. M., B. H., W. H., K. H. (1), P. H. (2) oraz małoletnich K. H. (2), D. H. (1) i D. H. (2) reprezentowanych przez przedstawicieli ustawowych Z. H. i B. H. przeciwko Towarzystwu (...) w W. o zapłatę zasądził od pozwanego na rzecz Z. H. kwotę 45.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty (pkt 1.), w pozostałej części powództwo Z. H. oddalił (pkt 2.), zasądził od pozwanego na rzecz Z. H. kwotę 3.150 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt 3.), zasądził od pozwanego na rzecz B. H. kwotę 45.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty (pkt 4.), w pozostałej części powództwo B. H. oddalił (pkt 5.), zasądził od pozwanego na rzecz B. H. kwotę 3.150 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt 6.), zasądził od pozwanego na rzecz P. H. (1) kwotę 15.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty (pkt 7.), w pozostałej części powództwo P. H. (1) oddalił (pkt 8.), zasądził od pozwanego na rzecz P. H. (1) kwotę 1.500 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt 9.), zasądził od pozwanego na rzecz W. H. kwotę 15.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty (pkt 10.), w pozostałej części powództwo W. H. oddalił (pkt 11.), zasądził od pozwanego na rzecz W. H. kwotę 1.500 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt 12.), zasądził od pozwanego na rzecz K. H. (1) kwotę 15.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty (pkt 13), w pozostałej części powództwo K. H. (1) oddalił (pkt 14.), zasądził od pozwanego na rzecz K. H. (1) kwotę 1.500 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt 15.), zasądził od pozwanego na rzecz P. H. (2) kwotę 15.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty (pkt 16.), w pozostałej części powództwo P. H. (2) oddalił (pkt 17.), zasądził od pozwanego na rzecz P. H. (2) kwotę 1.200 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt 18.), zasądził od pozwanego na rzecz D. H. (1) kwotę 15.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty (pkt 19.), w pozostałej części powództwo D. H. (1) oddalił (pkt 20.), zasądził od pozwanego na rzecz D. H. (1) kwotę 1.200 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt 21.), zasądził od pozwanego na rzecz K. H. (2) kwotę 15.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty (pkt 22.), w pozostałej części powództwo K. H. (2) oddalił (pkt 23.), zasądził od pozwanego na rzecz K. H. (2) kwotę 1.200 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt 24.), zasądził od pozwanego na rzecz D. H. (2) kwotę 15.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty (pkt 25.), w pozostałej części powództwo D. H. (2) oddalił (pkt 26.), zasądził od pozwanego na rzecz D. H. (2) kwotę 1.200 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt 27.), zasądził od pozwanego na rzecz S. M. kwotę 5.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty (pkt 28.), w pozostałej części powództwo S. M. oddalił (pkt 29.), koszty postępowania między powodem S. M. a pozwanym wzajemnie zniósł (pkt 30.), zasądził od pozwanego na rzecz W. M. kwotę 5.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty (pkt 31.), w pozostałej części powództwo W. M. oddalił (pkt 32.), koszty postępowania między powódką W. M. a pozwanym wzajemnie zniósł (pkt 33.) oraz nakazał ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Limanowej kwotę 7.250 zł tytułem brakującej opłaty od pozwu (pkt 34.).

Sąd Rejonowy ustalił, że w dniu 12 września 2014 roku doszło w miejscowości K. do wypadku drogowego. Kierujący samochodem Ż. K. N. nie dostosował prędkości do panujących warunków drogowych, skutkiem czego potracił prawidłowo poruszającą się pieszą S. H.. Poszkodowana została przewieziona do szpitala, jednak na skutek odniesionych obrażeń zmarła w dniu 17 września 2014 roku. Sprawca został przez Sąd uznany za winnego spowodowania wypadku. S. H. od urodzenia do dnia wypadku zamieszkiwała w K., w domu swoich rodziców Z. i B. H.. Miała siedmioro rodzeństwa, spośród którego była najstarsza. W chwili wypadku miała 26 lat. Najmłodsze z rodzeństwa ma 14 lat. Zmarła skończyła edukację w 2012 roku i uzyskawszy wykształcenie pedagogiczne rozpoczęła pracę w K. jako przedszkolanka. Matka zmarłej cały czas zajmowała się domem i dziećmi, zaś ojciec pracował w branży budowlanej, ale z uwagi na stan zdrowia w 2012 roku przeszedł na rentę. S. H. zarabiała 1.400 zł netto miesięcznie. Część tej kwoty oddawała rodzicom na utrzymanie domu. Oprócz tego pomagała także młodszemu rodzeństwu, kupując artykuły szkolne oraz przeznaczając określone kwoty na kieszonkowe dla braci i sióstr. Cała rodzina była ze sobą bardzo zżyta. Mimo uzyskania stałej pracy w K., S. H. nie chciała się tam przeprowadzić i planowała

w przyszłości związać się z rodziną miejscowością. Kiedy jej ojciec przestał pracować, a w domu nadal pozostawała siódemka uczących się dzieci, zapewniała go, że nie zostawi rodziny bez pomocy. Zmarła miała także bardzo dobre relacje

z dziadkami W. M. i S. M.. Śmierć S. H. była dla powodów ogromnym przeżyciem, na które złożył się wiek zmarłej, jej bardzo bliskie relacje z powodami, a także okoliczności wypadku. B. H. od śmierci córki zażywa leki uspokajające. Zmarła córka była dumą swoich rodziców, a zarazem ich nadzieją. Po jej śmierci sytuacja materialna powodów pogorszyła się. Dziesięcioosobowa rodzina straciła jedno z dwóch źródeł dochodów.

Okoliczności te w ocenie Sądu Rejonowego przemawiały za przyjęciem, że powództwo co do zasady zasługiwało na uwzględnienie. Powołując się na treść art. 436 §1 k.c. Sąd Rejonowy wskazał, że podstawą odpowiedzialności odszkodowawczej strony pozwanej stanowiła umowa odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych, w ramach której jako ubezpieczyciel, na zasadzie art. 822 k.c. w zw. z art. 34 i 35 ustawy z dnia 22 maja 2003 roku

o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz.U. Nr 124 poz. 1152), przejęła odpowiedzialność za wszelkie szkody powstałe w związku z ruchem pojazdu sprawcy. Sąd Rejonowy uznał, że w przypadku rodziców zmarłej odpowiednim zadośćuczynieniem będzie kwota 70.000 zł przede wszystkim z uwagi na fakt, że byli oni bardzo związani z córką- nie tylko więzami krwi, ale także szczególnymi cechami zmarłej oraz faktem, że była najstarszym i pracującym dzieckiem. Żądanie rodziców zmarłej zasądzenia odpowiedniego odszkodowania Sąd Rejonowy uznał za uzasadnione do kwot po 5.000 zł, oddalając żądanie w dalszej części, bowiem skoro 10-osobowa rodzina utrzymywała się z dochodów dwóch osób, utrata jednego z tych źródeł musiała spowodować znaczne pogorszenie ich sytuacji materialnej. Sytuacja ta pogorszyła się jednak w ocenie Sądu I instancji w stosunku do wszystkich powodów, a nie tylko tych, którzy wystąpili z żądaniem, ponadto zmarła miała narzeczonego, a więc w nieodległej perspektywie musiała planować założenie własnej rodziny. Dodatkowo kolejne dzieci Z. i B. H. kończą szkoły i mogą lub będą mogły pracować.

Rodzeństwu zmarłej Sąd Rejonowy przyznał zadośćuczynienie w kwotach po 15.000 zł uznając, że aktualne są te same argumenty, co w przypadku jej rodziców. Dalej idące żądanie braci i siostr zmarłej Sąd Rejonowy oddalił.

Roszczenie dziadków S. H. Sąd I instancji uznał za zasadne co do kwot po 5.000 zł i wskazał, że wymienieni otrzymali już po 5.000 zł od ubezpieczyciela. Jakkolwiek niewątpliwie śmierć wnuczki spowodowała dla wymienionych negatywne emocje, to nawet przyjmując tak bliską z nią relację, na jaką powodowie wskazali, Sąd Rejonowy stwierdził, że zmarła nie była ich najbliższą krewną, powodowie nie mieszkali pod jednym dachem ze zmarłą, a dodatkowo mają jeszcze wiele innych wnuków.

Zasądzając stosowne kwoty tytułem zadośćuczynienia Sąd Rejonowy uwzględnił, że ubezpieczyciel wypłacił przed wytoczeniem powództwa rodzicom poszkodowanej po 30.000 zł, a jej rodzeństwu po 15.000 zł.

Sąd I instancji oddalił powództwa w części dotyczącej żądania odsetek od dnia 16 grudnia 2014 roku wskazując, że w judykaturze przyjęto dwa różne rozwiązania co do roszczenia odsetkowego od świadczenia z tytułu zadośćuczynienia. Powołując się na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 2011 roku, I CSK 243/10 Sąd Rejonowy uznał, że odsetki od zasądzonych kwot należne są powodom od chwili prawomocności orzeczenia. Uwzględniając powództwa brał bowiem pod uwagę stan sprawy (a więc skalę i czasokres cierpień powodów) na chwilę orzekania, w związku z czym okres od śmierci S. H. do chwili orzekania stanowił podstawę zasądzenia żądanych kwot.

O kosztach postępowania orzekł Sąd I instancji na podstawie art. 100 k.p.c. i wskazał, że zasądził od strony pozwanej na rzecz powodów łącznie kwotę 205.000 zł, zaś powodowie łącznie uiszcili opłaty od pozwu w wysokości 3.000 zł, w związku

z czym należało ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa brakującą opłatę stanowiącą różnicę między opłatą wyliczoną stosunkowo od sumy uwzględnionych żądań i opłatą uiszczoną już przez powodów. Nadto Sąd Rejonowy zasądził od strony pozwanej na rzecz powodów B. H. i Z. H. kwoty po 3.150 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, na

które złożyły się wynagrodzenie pełnomocnika procesowego oraz uiszczone przez powodów opłaty od pozwu po 750 zł. Orzekając o kosztach procesu dla powodów P. H. (1), W. H.

i K. H. (1) Sąd I instancji wskazał, że uiszcili oni opłaty od pozwu w kwotach po 300 zł, wygrali proces w części, dlatego należał im się zwrot części kosztów procesu w kwotach po 1.500 zł, na które złożyły się uiszczone opłaty i kwota 1.200 zł tytułem wynagrodzenia pełnomocnika. Podobnie rozstrzygnął Sąd I instancji w przedmiocie kosztów pozostałego rodzeństwa zmarłej – powodów P. H. (2), D. H. (1), K. H. (2) i D. H. (2). Ponieważ powodowie ci byli całkowicie zwolnieni od uiszczania opłaty od pozwu, zasądzone im od pozwanego koszty postępowania objęły tylko połowę wynagrodzenia pełnomocnika. Dziadkowie zmarłej utrzymali się ze swoim żądaniem w połowie, w związku z czym Sąd Rejonowy wzajemnie zniósł koszty postępowania między nimi i pozwanym.

Wyrok ten zaskarżyły apelacjami obie strony.

Pozwany zaskarżył orzeczenie w zakresie pkt 1 (w części dotyczącej kwoty 25.000 zł), pkt 3, pkt 4 (w części dotyczącej kwoty 25.000 zł), pkt 6, pkt 7 (w części dotyczącej kwoty 10.000 zł), pkt 9, pkt 10 (w części dotyczącej kwoty 10.000 zł), pkt 12, pkt 13 (w części dotyczącej kwoty 10.000 zł), pkt 15, pkt 16 (w części dotyczącej kwoty 10.000 zł), pkt 18, pkt 19 (w części dotyczącej kwoty 10.000 zł), pkt 21, pkt 22 (w części dotyczącej kwoty 10.000 zł), pkt 24, pkt 25 (w części dotyczącej kwoty 10.000 zł), pkt 27 i pkt 34, zarzucając:

1. naruszenie art. 446 § 4 k.c. przez jego błędne zastosowanie i uznanie, iż:

- odpowiednią sumą zadośćuczynienia należnego powodom Z. H. i B. H. są kwoty po 70.000 zł i w konsekwencji zasądzenie na ich rzecz tytułem zadośćuczynienia kwot po 40.000 zł,
- odpowiednią sumą zadośćuczynienia należnego powodom P. H. (1), W. H., K. H. (1), P. H. (2), D. H. (1), K. H. (2) i D. H. (2) są kwoty po 30.000 zł i w konsekwencji zasądzenie na rzecz wymienionych powodów tytułem zadośćuczynienia kwot po 15.000 zł,

2. naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. przez przekroczenie zasady swobodnej oceny dowodów i wskutek tego przyjęcie, że powodowie Z. H. i B. H. wykazali, że na skutek śmierci córki doszło do znacznego pogorszenia się ich sytuacji życiowej,

3. naruszenie art. 98 § 1 i 2 k.p.c. i art. 100 zdanie pierwsze k.p.c. przez zasądzenie na rzecz każdego z powodów z osobna obowiązku zwrotu kosztów zastępstwa procesowego pełnomocnika będącego adwokatem, podczas gdy wobec faktu, iż w sprawie zachodzi współuczestnictwo materialne po stronie powodowej (art. 72 § 1 pkt 1 k.p.c.), jako że powodowie zastępowani byli przez tego samego pełnomocnika, należy był im zwrot kosztów jednego pełnomocnika, którego stawka winna być obliczona według sumy roszczeń dochodzonych przez powodów. Koszty te winny w ocenie pozwanego zostać następnie rozdzielone pomiędzy stronami w stosunku do wyniku sporu,

4. naruszenie art. 100 zd. 1 k.p.c. przez jego błędne zastosowanie i dokonanie stosunkowego rozdzielenia kosztów zastępstwa procesowego, kierując się wyłącznie kwotą, która na rzecz danego powoda została zasądzona, tj. bez uwzględnienia procentowej części roszczenia, w którym pozwany wygrał proces.

Powołując się na powyższe zarzuty, pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w pkt 1 i 4 przez zastąpienie kwot 45.000 zł kwotami 20.000 zł, a w pkt 7, 10, 13, 16, 19, 22 i 25 przez zastąpienie kwot 15.000 zł kwotami 5.000 zł z odsetkami ustawowymi od dnia uprawomocnienia się wyroku i oddalenie powództw

w pozostałym zakresie; zmianę pkt 3, 6, 9, 12 i 15 przez zasądzenie kosztów sądowych (opłaty od pozwu) obliczonych stosownie do wyniku sporu; zmianę pkt 34 przez nakazanie ściągnięcia od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Limanowej kwoty brakującej opłaty od pozwu ustalonej stosownie do wyniku postępowania, przy uwzględnieniu wyniku apelacji oraz zmianę pkt 3, 6, 9, 12, 15, 18, 21, 24 i 27 przez zasądzenie na rzecz powodów solidarnie wynagrodzenia jednego pełnomocnika, ustalonego w oparciu o sumę roszczeń powodów z uwzględnieniem zakresu, w jakim powództwo zostało oddalone, ewentualnie o zmianę pkt 3, 6, 9, 12, 15, 18, 21, 24 i 27 zaskarżonego wyroku przez stosunkowe rozdzielenie kosztów zastępstwa procesowego w oparciu o art. 100 zd. 1 k.p.c., z uwzględnieniem zakresu, w jakim powództwo zostało oddalone.

Strona powodowa zaskarżyła wyrok w części oddalającej roszczenia powodów o zapłatę odsetek ustawowych od zasądzonych kwot za okres od dnia

16 grudnia 2014 roku do dnia uprawomocnienia się wyroku, tj. w zakresie pkt 2, 5, 8, 11, 14, 17, 20, 23, 26, 29, 32. Pełnomocnik powodów zarzucił naruszenie art. 481

§ 1 k.c. w zw. z art. 14 ustawy z dnia 22 maja 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych – przez ich błędną wykładnię skutkującą zasądzeniem odsetek ustawowych od kwot zasądzonych tytułem zadośćuczynienia od dnia uprawomocnienia się wyroku, podczas gdy strona pozwana pozostawała

w opóźnieniu z zapłatą należnych świadczeń od dnia 16 grudnia 2014 roku, co uzasadnia zasądzenie odsetek ustawowych od tej daty.

Z uwagi na powyższe, pełnomocnik powodów wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku przez oznaczenie okresów, za które zasądzone zostały odsetki ustawowe,

tj. wpisanie w pkt 1, 4, 7, 10, 13, 16, 19, 22, 25, 28 i 31 „od dnia 16 grudnia 2014 roku do dnia zapłaty”. Pełnomocnik powodów wniósł nadto o zasądzenie od strony pozwanej na rzecz każdego z powodów kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja powodów jest w całości uzasadniona, natomiast apelacja strony pozwanej jest uzasadniona jedynie częściowo.

W sprawie nie zachodzą uchybienia brane przez Sąd Okręgowy pod uwagę z urzędu, których skutkiem byłyby nieważność postępowania – art. 378 §1 k.p.c.

Sąd I instancji prawidłowo ustalił istotne dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności, które znajdowały odzwierciedlenie w całokształcie materiału dowodowego. Sąd Okręgowy podziela te ustalenia i przyjmuje je za własne. Także ocena prawna Sądu I instancji nie budzi wątpliwości z tymi jedynie zastrzeżeniami, że zdaniem Sądu Okręgowego nie zasługuje na akceptację ustalona przez Sąd

I instancji data początkowa naliczania odsetek od zasądzonych kwot, jak i dokonane wyliczenie kosztów postępowania.

Za skuteczny należało zatem uznać zawarty w apelacji powodów zarzut naruszenia art. 481 §1 k.c. Zgodnie z treścią tego przepisu, jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi.

Sąd Okręgowy dostrzega, że kwestia daty wymagalności odszkodowania w postaci zadośćuczynienia nie jest w orzecznictwie postrzegana jednolicie.

W części rozstrzygnięć prezentowany jest pogląd, zgodnie z którym roszczenie o zapłatę zadośćuczynienia jest roszczeniem bezterminowym. Tym samym zgodnie

z art. 455 k.c., wymagalność tego rodzaju roszczenia następuje bezpośrednio po wezwaniu dłużnika przez wierzyciela do jego zapłaty, a więc w dniu następnym po otrzymaniu wezwania do zapłaty, ewentualnie z doliczeniem pewnego okresu niezbędnego do przeanalizowania przez dłużnika zasadności żądania (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 12 lipca 2002 roku, sygn. akt V CKN 1114/00, niepubl.;

z dnia 18 lutego 2010 roku, sygn. akt II CSK 434/09, niepubl.; z dnia 22 lutego 2007 roku, sygn. akt I CSK 433/06, niepubl.). Ponadto wskazuje się, że obecnie funkcja odszkodowawcza odsetek przeważa nad ich funkcją waloryzacyjną. W tej sytuacji zasądzanie odsetek od daty wyrokowania prowadzi w istocie do ich umorzenia za okres sprzed daty wyroku i stanowi nieuzasadnione uprzywilejowanie dłużnika, skłaniając go niekiedy do jak najdłuższego zwlekania z opóźnionym świadczeniem pieniężnym, w oczekiwaniu na orzeczenia sądu znoszące obowiązek zapłaty odsetek za wcześniejszy okres.

Odmienne stanowisko, do którego przychylił się Sąd Rejonowy, sprowadza się do twierdzenia, że zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę, mimo treści art. 455 k.c., wymagalne jest, przy uwzględnieniu art. 316 k.p.c., dopiero z dniem wyrokowania. Tym samym zobowiązany pozostaje w opóźnieniu w zapłacie dopiero od tego dnia i od niego należą się odsetki za opóźnienie (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 1997 roku, sygn. akt I CKN 361/97, niepubl.; z dnia

20 marca 1998 roku, sygn. akt II CKN 650/97, niepubl.; z dnia 4 września 1998 roku, sygn. akt II CKN 875/97, niepubl.; z dnia 9 września 1999 roku, sygn. akt II CKN 477/98, niepubl.). Zwolennicy tego poglądu podkreślają, że rozmiar szeroko rozumianej szkody, a więc zarówno majątkowej, jak i niemajątkowej, ustala się uwzględniając czas wyrokowania.

W ocenie jednak Sądu Okręgowego rozpoznającego przedmiotową sprawę, w judykaturze zdecydowanie przeważa obecnie pogląd, zgodnie z którym zadośćuczynienie, w rozmiarze, w jakim należy się ono wierzycielowi w dniu,

w którym dłużnik ma je zapłacić (art. 455 k.c.), powinno być oprocentowane z tytułu opóźnienia od tego dnia, a nie dopiero od daty zasądzenia odszkodowania (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2000 roku, II CKN 725/98, OSNC 2000/9/158; z dnia 8 sierpnia 2001 roku, I CKN 18/99, OSNC 2002/5/64; z dnia

30 stycznia 2004 roku, I CK 131/03, OSNC 2005/2/40 i z dnia 16 lipca 2004 roku,

I CK 83/04, Monitor Prawniczy 2004 nr 16, s. 726). Stanowisko to jest zdaniem Sądu Okręgowego bardziej przekonujące. Przede wszystkim podkreślenia wymaga,

że domaganie się odsetek od zasądzzonego zadośćuczynienia od daty wezwania do zapłaty jest usprawiedliwione we wszystkich tych sytuacjach, w których krzywda pokrzywdzonego istniała i była już znana w tej właśnie chwili. Istotne jest przy tym nie tylko to, czy dłużnik znał wysokość żądania uprawnionego, ale także to, czy znał lub powinien znać okoliczności decydujące o rozmiarze należnego od niego zadośćuczynienia. Jeżeli bowiem w danym przypadku występowanie krzywdy oraz jej rozmiar są ewidentne i nie budzą większych wątpliwości, trzeba przyjąć, że odsetki powinny być naliczane od dnia wezwania do zapłaty od kwoty, która była wówczas usprawiedliwiona. Odstąpienie zaś od zasady, żeby odsetki naliczać od dnia, w którym dłużnik ma zapłacić uprawnionemu zadośćuczynienie jest co prawda możliwe, ale jedynie w sytuacji, gdy pomiędzy okresem, w którym wierzyciel mógł się już domagać od dłużnika zapłaty tego odszkodowania, a dniem wyrokowania, zaszły okoliczności szczególne, wpływające na zakres roszczenia, np. gdyby doznana krzywda narosła w trakcie tego okresu. Jedynie bowiem taka sytuacja mogłaby uzasadniać różnicowanie terminów zasądzenia odsetek od kwoty zasądzonej tytułem zadośćuczynienia.

Analizując zgromadzony w aktach przedmiotowej sprawy materiał dowodowy Sąd Okręgowy uznał, że okoliczności decydujące o zasadności żądania zadośćuczynienia, istniejące w dacie wydawania decyzji merytorycznych przez pozwane Towarzystwo (...), co miało miejsce

15 grudnia 2014 roku (akta szkodowe), nie uległy zmianie w stosunku do daty wyrokowania. Stan faktyczny stanowiący podstawę sformułowanego żądania skierowanego do pozwanego w ramach postępowania likwidacyjnego i istniejący w dacie wydawania w/w decyzji wypłacających świadczenia był tożsamy z tym ustalonym przez Sąd i z kolei stanowiącym podstawę rozstrzygnięcia. Krzywda powodów w żaden sposób też nie narosła. Co więcej, pozwany wydając

w postępowaniu likwidacyjnym decyzje przyznające powodowi zadośćuczynienia uznał swoją odpowiedzialność co do zasady, a jedynie zakwestionował wysokość żądanych z tego tytułu sum. Przepis art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 roku

o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym

i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz.U.2013.392) nakłada na ubezpieczyciela obowiązek spełnienia świadczenia w terminie trzydziestu dni od daty zawiadomienia o szkodzie. Świadczenie ubezpieczyciela ma zatem charakter terminowy. Stąd też odsetki za opóźnienie w zapłacie zadośćuczynienia należnego uprawnionym należą się już od tej chwili, czemu nie stoi na przeszkodzie to, że wysokość świadczenia jest ostatecznie kształtowana przez sąd. Pozwany nie wykazał przy tym żadnych szczególnych okoliczności, uzasadniających ustalenie naliczania odsetek od dnia wyrokowania, tudzież uprawomocnienia się orzeczenia, zaś nie spełniając dobrowolnie świadczenia i wdając się w spór sądowy ponosił ryzyko przegrania procesu oraz popadnięcia w opóźnienie już od dnia następnego po wydaniu

decyzji przyznających powodom świadczenia z tytułu zadośćuczynienia. Żądanie odsetek ustawowych za okres od dnia 16 grudnia 2014 roku do dnia zapłaty okazało się zatem uzasadnione.

Odnosząc się do apelacji strony pozwanej Sąd Okręgowy uznał, że zasadny jest wyłącznie zarzut naruszenia art. 100 k.p.c. przez zasądzenie na rzecz każdego

z powodów z osobna obowiązku zwrotu kosztów zastępstwa procesowego pełnomocnika będącego adwokatem obliczonych według stawki minimalnej.

W niniejszej sprawie niewątpliwie zachodzi współuczestnictwo formalne po stronie powodowej. Zasady ponoszenia kosztów procesu w sprawach, w których po stronie powodowej występują współuczestnicy w sporze (art. 72 i nast. k.p.c.), nie są jednak uregulowane. Jedynym przepisem odnoszącym się do tej formy udziału

w postępowaniu jest art. 105 k.p.c., dotyczy on jednak wyłącznie współuczestnictwa po stronie przegrywającej. Sąd Najwyższy podjął dnia 10 lipca 2015 roku oraz dnia

8 października 2015 roku uchwały (sygn. akt III CZP 29/15 i III CZP 58/15), w których przyjął, iż w razie współuczestnictwa formalnego (art. 72 § 1 pkt 2 k.p.c.), do niezbędnych kosztów procesu poniesionych przez współuczestników reprezentowanych przez jednego pełnomocnika będącego adwokatem lub radcą prawnym zalicza się jego wynagrodzenie ustalone odrębnie w stosunku do każdego współuczestnika. Sąd powinien jednak obniżyć to wynagrodzenie, jeżeli przemawia za tym nakład pracy pełnomocnika, podjęte przez niego czynności oraz charakter sprawy (art. 109 § 2 k.p.c.). Pogląd ten akceptuje Sąd Okręgowy. W niniejszej sprawie wszyscy powodowie jako współuczestnicy sporu korzystali z pomocy jednego pełnomocnika będącego adwokatem. Z uwagi na zbliżoną sytuację wszystkich powodów, tożsamość ich roszczeń, a co za tym idzie, pewną powtarzalność twierdzeń i argumentów, pełnomocnik powodów nie musiał multiplikować wielu czynności procesowych, przygotowywać odrębnych pism procesowych ani też wносить oddzielnych środków odwoławczych. Czynności tego pełnomocnika były więc rozbudowane jedynie w niewielkim stopniu w porównaniu

z hipotetyczną sytuacją, gdyby reprezentował jednego tylko powoda. W ocenie Sądu Okręgowego stanowi to przesłankę do tego, by wynagrodzenie pełnomocnika powodów ustalić poniżej stawki minimalnej, wynikającej z rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. 2013.461 j.t.). Biorąc pod uwagę powyższe, Sąd Okręgowy ustalił wynagrodzenie pełnomocnika powodów w wysokości 1/4 tej stawki. Dla rodziców zmarłej są to więc kwoty po 900 zł, a dla jej rodzeństwa- kwoty po 600 zł na każdego reprezentowanego.

Wynagrodzenie pełnomocnika pozwanego zostało ustalone od zliczonej wartości przedmiotu sporu, w związku z czym stawka jego wynagrodzenia wynosiła 7.200 zł (§ 6 pkt 7 w/w rozporządzenia). Wynagrodzenie to należało rozliczyć w stosunku do każdego z powodów w równych częściach, tj. po 655 zł (7 200 zł : 11), bowiem w niniejszym postępowaniu zachodziła sytuacja 11 odrębnych spraw.

Stosując przepis art. 100 k.p.c. należało więc stosunkowo rozdzielić koszty wynagrodzenia pełnomocników stron w postępowaniu przed Sądem I instancji, w zależności od stopnia uwzględnienia żądania.

Z dochodzonych przez powodów Z. H. i B. H. kwot po 60.000 zł zostały im zasądzone kwoty po 45.000 zł, co powoduje wygranie przez nich sprawy w 75%. Zliczając więc zmodyfikowaną przez tut. Sąd wysokość wynagrodzenia pełnomocnika tych powodów (tj. według stawki wynoszącej 900 zł na każdego z nich) z wynagrodzeniem pełnomocnika pozwanego w wysokości po 655 zł należy stwierdzić, że łączne koszty wynagrodzenia pełnomocników stron wyniosły po 1.555 zł, z czego pozwanego obciąża 75% tej kwoty, tj. 1.166 zł. Odliczając jednak od tej sumy wynagrodzenie pełnomocnika strony pozwanej, którą na rzecz każdego

z w/w powodów już poniosła, tj. 655 zł, pozwane Towarzystwo (...) zobowiązane jest zwrócić powodom kwoty po 511 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego. Do kwoty tej należy jednakże doliczyć jeszcze kwotę 750 zł, którą każdy z w/w powodów poniósł tytułem uiszczony opłaty od pozwu. Po wzajemnym zbilansowaniu wymienionych kosztów, pozwany winien więc zwrócić powodom Z. H. i B. H. kwoty po 1.261 zł, o czym orzekł Sąd Okręgowy w punkcie I lit. b sentencji, zmieniając w tej części orzeczenie zawarte w punktach 3 i 6 zaskarżonego wyroku.

Z dochodzonych przez powodów P. H. (1), W. H. i K. H. (1) kwot po 25.000 zł zasądzono na ich rzecz zadośćuczynienie w kwotach po 15.000 zł, co oznacza, iż wygrali proces w 60%, a poniesione przez nich koszty wynagrodzenia pełnomocnika procesowego stanowiły kwoty po 600 zł, co wynika z dokonanej przez Sąd Okręgowy zmiany w zakresie stawek minimalnych przysługujących pełnomocnikowi powodów. Ponieważ wynagrodzenie pełnomocnika pozwanego wynosiło 655 zł w odniesieniu do każdego z powodów, to łączne koszty z tytułu wynagrodzenia pełnomocników stron wyniosły w tym przypadku po 1.255 zł. Pozwanego obciąża 60% tej kwoty, czyli 753 zł. Od sumy tej, podobnie jak w przypadku powodów Z. H. i B. H., należało odliczyć poniesione już przez pozwanego wynagrodzenie jego profesjonalnego pełnomocnika stanowiące kwotę 655 zł. Pozwany winien więc zwrócić w/w powodom kwotę 98 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego. Doliczając do tej kwoty uiszczone przez P., W. i K. H. (1) opłaty od pozwu w wysokości po 300 zł stwierdzić trzeba, że przysługuje im zwrot kwot po 398 zł tytułem kosztów postępowania przed Sądem I instancji, o czym orzekł Sąd Okręgowy w punkcie I lit. c sentencji, zmieniając w tym zakresie orzeczenie o kosztach zawarte w punktach 9, 12 i 15 zaskarżonego wyroku.

Powodom P. H. (2), D. H. (1), K. H. (2) i D. H. (2) przysługiwał natomiast zwrot kwot po 98 zł stanowiących koszty ich zastępstwa procesowego przez profesjonalnego pełnomocnika, o czym orzekł Sąd Okręgowy w punkcie I lit. d sentencji, zmieniając w tym zakresie orzeczenie o kosztach zawarte w punktach 18, 21, 24, 27 zaskarżonego wyroku. Sąd Okręgowy zwraca bowiem uwagę, że wymienieni powodowie zwolnieni byli od uiszczania opłaty od pozwu w całości.

Z powyższych względów Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 §1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok, orzekając jak w punkcie I. sentencji.

Dalej idąca apelacja strony pozwanej nie zasługiwała na uwzględnienie. Sąd Okręgowy podziela ustalenia Sądu I instancji co do wysokości kwot zadośćuczynienia należnego rodzicom zmarłej S. H. oraz jej rodzeństwu. Twierdzenia pozwanego, jakoby przyznanie rodzeństwu zmarłej takiej samej kwoty zadośćuczynienia było niezasadne ze względu na różnice w relacjach łączących poszczególnych członków rodzeństwa ze zmarłą są nieskuteczne. Sąd Okręgowy zwrócił bowiem uwagę, że strona pozwana w apelacji nie wskazała konkretnie na żadne okoliczności, które takie rozróżnienie by uzasadniały i nie formułowała stosownie do tego wniosków apelacji. Co prawda Sąd Rejonowy nie różnicował relacji członków rodzeństwa ze zmarłą siostrą (zdaniem Sądu Okręgowego- słusznie), tym niemniej apelujący w ogóle nie uzasadnił, z czego takie różnice miałyby wynikać. Z tego względu Sąd Okręgowy uznał, iż ustalony przez Sąd

I instancji i niekwestionowany w tym zakresie stan faktyczny nie daje podstaw, by podważać stanowisko, iż sytuacja rodzeństwa zmarłej jest jednolita i nie zachodzą w tym zakresie tak istotne rozbieżności, które powodowałyby, że roszczenie rodzeństwa zmarłej należałoby odmiennie oceniać. Istotne jest nadto, że samo żądanie zawarte w apelacji było jednolite w stosunku do całej grupy rodzeństwa.

Pomijając pewne uproszczenia, które Sąd I instancji zawarł w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, trzeba nadto zgodzić się ze stanowiskiem, że poziom krzywdy powodów jest znaczny, co uzasadnia wysokość zasądzonych kwot, które zarazem mieszczą się w przedziale kwot zasądzanych przez sądy w podobnych sprawach. Sąd Okręgowy zwraca przy tym uwagę, że bracia i siostry zmarłej S. H.

w chwili jej śmierci znajdowali się w takim okresie życia, w którym więzy emocjonalne między rodzeństwem są bardzo silne. Wynikały nie tylko ze wspólnego zamieszkiwania w jednym domu, ale również ze wspólnych zainteresowań, wzajemnego wspierania się, wspólnego spędzania wolnego czasu, czy też dzielenia się na bieżąco radościami i problemami dnia codziennego. Okoliczności te nie pozwalają przyjąć, że kwota należnego zadośćuczynienia winna być pomniejszona, do czego strona pozwana dąży.

Trzeba się też zgodzić z Sądem Rejonowym co do wysokości odszkodowania za pogorszenie sytuacji życiowej zasądzonego dla powodów Z. H.

i B. H.. Po pierwsze, Sąd Okręgowy stwierdza, iż zasądzona tytułem odszkodowania kwota jest niewielka, zważywszy na dochody, z których cała rodzina się utrzymywała. Przypomnieć bowiem trzeba, iż w dacie zdarzenia jedynymi źródłami dochodów rodziny powodów (rodziców i rodzeństwa zmarłej) mieszkającej w jednym domu były renta powoda Z. H. oraz wynagrodzenie za pracę zmarłej S. H. w wysokości 1.400 zł. Matka zmarłej zajmowała się domem i nie pracowała. Podzielić więc trzeba stanowisko wyrażone przez Sąd I instancji, iż utrata jednego z dwóch źródeł dochodów musiała spowodować znaczne pogorszenie ich sytuacji materialnej. Po drugie, Sąd Okręgowy wziął pod uwagę, iż skoro powodowie Z. H. i B. H. byli zobowiązani alimentacyjnie dołożenia na swoje dzieci, które nie były jeszcze w stanie samodzielnie się utrzymać, a zmarła siostra wspierała ich kwotami, które jej bracia czy siostry przeznaczali następnie np. na bilet miesięczny, ubrania lub drobne indywidualne wydatki, to tym samym obowiązek alimentacyjny rodziców względem tych małoletnich był częściowo wypełniany. Skoro bowiem S. H. przeznaczała na konkretne potrzeby rodzeństwa zarabiane przez siebie pieniądze, zwalniała częściowo w ten sposób swoich rodziców z obowiązku ponoszenia kosztów utrzymania dzieci. Chybione są zatem twierdzenia apelującej strony pozwanej, jakoby zmarła wspierała finansowo rodziców w niewielkim zakresie, sprowadzającym się do pokrycia swoich kosztów utrzymania. Po trzecie, z przeprowadzonego postępowania dowodowego wynika, że zmarła S., chociaż pracowała w K., z czym wiązała się czasochłonność i uciążliwość codziennego dojazdu, każdego dnia wracała do domu rodzinnego, którego nie chciała opuścić. Taka postawa uzasadnia przyjęcie, iż zapewne jeszcze przez pewien okres czasu mieszkałaby wspólnie z rodzicami i rodzeństwem, wspierając ich finansowo. Nieuzasadnione jest przy tym twierdzenie apelującej strony pozwanej, iż zmarła S. H. była w wieku, w którym często dochodzi do usamodzielnienia się, założenia rodziny i opuszczenia domu rodzinnego. O ile bowiem doświadczenie życiowe mogłoby na to wskazywać, o tyle ustalone okoliczności faktyczne przedmiotowej sprawy nie uprawniają do wniosku, iż w przypadku zmarłej perspektywa taka była bliska. Biorąc te okoliczności pod uwagę Sąd Okręgowy uznał, iż były podstawy do przyjęcia, że nastąpiło znaczne pogorszenie sytuacji życiowej powodów Z. H. i B. H., uzasadniające zasądzenie na ich rzecz odszkodowania w wysokości po 5.000 zł na podstawie art. 446 § 3 k.c.

W zaskarżonym przez stronę pozwaną punkcie 34 Sąd Rejonowy nakazał ściągnąć od pozwanego brakującą część opłaty od pozwu, której nie uiszcili powodowie. Stanowi ona łącznie kwotę 7.250 zł, będącą różnicą pomiędzy częścią opłaty ustalonej od uwzględnionego powództwa i kwotą opłaty uiszczonej przez powodów. Uwzględnia ona więc stosunek, w jakim w powodowie wygrali sprawę. Brakującą część opłaty od pozwu, stosownie do wyniku postępowania, winna zatem ponieść strona pozwana. Oznacza to też, że jest zobowiązana do zwrotu tej części opłat, którą powodowie wnosząc pozwu uiszcili.

Z uwagi na powyższe, Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił w pozostałym zakresie apelację pozwanego, orzekając jak w punkcie II. sentencji.

Mając na uwadze wynik sprawy, Sąd Okręgowy na podstawie art. 100 k.p.c. koszty postępowania apelacyjnego między stronami wzajemnie zniósł, orzekając jak w punkcie III. sentencji. Apelacja powodów została uwzględniona w całości, natomiast apelacja pozwanego zasługiwała na uwzględnienie jedynie w części, jednakże w ocenie Sądu Okręgowego, z uwagi na zakres zmian, jak i charakter świadczeń, których te zmiany dotknęły, nie można uznać, że któraś ze stron wygrała proces w większym stopniu.

(...)